

Vals spel

'...En dus krijgt zij de dubbelwoning...'

'Nee! Dat meen je niet,' bracht Marijke geschokt uit.

Ellen knikte. 'Jawel.'

'Tsss.'

De dames waren het roerend eens. Dat deze erfenis aan Ellen haar neus voorbij zou gaan door die archaische bepaling in het testament van haar oom, dat het prachtige appartement in de stad naar de eerstgehuwde van de nichtjes zou gaan, was tot daaraan toe. Dat zij wel degelijk die eerstgehuwde had kunnen zijn als haar zuster niet die vuile streek had uitgehaald, maakte het zo schrijnend. Hun gedeelde verontwaardiging was een onderstreping van hun vriendschap, als de eyeliner onder een vrouwenoog. Die vriendschap was een aantal jaar geleden begonnen toen ze allebei net weduwe waren geworden. Op een cursus rouwverwerking waren ze elkaar tegengekomen, beiden aangeslagen, verteerd door het verdriet. En toch hadden ze binnen vijf minuten samen een onbedaarlijke lachbui gehad om het meisje achter de bar. Die ging niet door haar knieën om een flesje uit de koelkast te pakken, maar reikte met gestrekte benen, haar billen prominent naar achter, naar beneden. Alsof ze in een sexclub stond en niet in het sneue zaaltje van het buurthuis.

'Ik vind het niet kunnen,' zei Marijke op besliste toon.

'We doen er weinig aan, meid. Onze notaris heeft me uitgelegd dat het nou eenmaal zo werkt in het erfrecht. Ik dacht dat ik in zijn stem ook hoorde dat hij het sneu vond. Maar ja, zijn handen zijn gebonden.' Marijke opende haar mond om iets te zeggen maar sloot haar lippen weer.

'Wat?' Ze schudde haar hoofd.

'Nee niks, laat maar.'

Ellen roerde in haar kopje thee terwijl ze haar vriendin onderzoekend aankeek. De luchtigheid waarmee Marijke de theepot pakte en zichzelf nogmaals inschonk bevestigde dat er iets speelde. Alsof ze iets van plan was.

'Lekker deze, hè?' Ellen stak nog een bonbon in haar mond en kauwde vergenoegd. Het stemde haar altijd tevreden als Marijke op iets aan het broeden was. Je kon er zeker van zijn dat het resultaat tot in de puntjes verzorgd zou zijn en precies tegemoet zou komen aan wat je nodig had. Ze betrapte zich er soms op dat ze wilde dat ze al die jaren geleden met Marijke was getrouwd, in plaats van met Henk. Wat een teleurstellingen waren haar dan bespaard gebleven. De vergeten verjaardagen, trouwdata. De cadeautjes die altijd precies niet waren wat ze graag had gewild. Het verrassingsweekend in een hotel waarvan de avondse badkamer haar de tranen in de ogen had doen springen. Ze was met Henk getrouwd omdat ze bang was geweest om over te blijven. Ze had van hem gehouden omdat hij haar op een voetstuk had gezet. Dat ze daar de plaats innam van zijn moeder had ze maar voor lief genomen. Toen hij overleden was, had ze zichzelf te oud gevonden om nog naar een nieuwe liefde op zoek te gaan. De vriendschap met Marijke was een onverwachte, zij het platonische, invulling van een nieuwe relatie geweest. Toch was het met Marijke ook niet altijd rozengeur en maneschijn. Ze kon dwingend zijn, op het harteloze af. Meedogenloos ook als het ging om de dingen te laten lopen zoals zij wilde. Op die momenten zag Ellen een zwart randje aan het karakter van haar vriendin. Het maakte dat ze

altijd toegaf omdat ze aanvoelde dat het slechts een glimp was van een veel diepere duisternis.

‘We moeten bij haar op bezoek,’ zei Marijke opeens.

‘Op bezoek, waarom? Dat haalt toch niks uit? Het testament is duidelijk, daar valt niks aan te veranderen.’

‘We kunnen haar vragen haar erfdeel op te geven. We kunnen haar duidelijk maken dat ze het juiste moet doen.’

Ellen schudde haar hoofd.

‘Je hebt niets te verliezen Ellen! En vragen staat vrij, toch?’ De opgewekte toon van de tweede zin moest de pinnigheid van de eerste verzachten.

Ellen forceerde een glimlach en knikte. ‘Ja, ik denk dat je gelijk hebt.’

Ellen wierp even een blik opzij naar haar vriendin. Het ongeduld straalde van Marijke af zoals ze voor de massieve, in hoogglansverf gelakte voordeur stond te wachten terwijl het geluid van de bel binnen in de hal langzaam wegstierf. Samengeperste lippen, nukkig gevouwen armen, strak naast elkaar geplaatste voeten. Het was een houding die niet paste bij dit condoleance bezoek, het tweede sterfgeval in de familie, nog maar zo kort na het overlijden van haar oom. Het was de ideale aanleiding om langs te gaan, en toch kreeg Ellen de indruk dat dit een heel slecht idee was. Als ze in haar eentje op de stoep had gestaan had ze nu rechtsomkeert gemaakt, zou ze achter de hoge coniferenhaag die de voortuin omzoomde zijn verdwenen voordat Gerda open had kunnen doen. Maar ze kende Marijke, het was nu te laat om terug te krabbelen. Zodra de voordeur openging maakte Marijke een verbluffende metamorfose door.

‘Gerda, meid, wat fijn je eindelijk eens te ontmoeten! Ik vind het zo erg voor je. Ik ben blij dat we even langs mochten komen.’ Al kakelend, haar gezicht een en al medeleven, stapte ze naar binnen, hing haar jas aan de kapstok alsof ze er kind aan huis was, sloeg een arm om Gerda heen wier schouders al schokten en troonde haar mee richting de woonkamer.

Ellen sloot de voordeur achter zich en trok in de verlaten hal haar mantel uit. De afgunst die ze altijd voelde als ze de villa, die van haar had kunnen zijn, binnenstapte spoelde weer over haar heen. De klaaglijke stem van Gerda die vanuit de woonkamer klonk voegde daar nog een extra dimensie van irritatie aan toe. Ze stond zichzelf een diepe zucht toe, sloot even haar ogen en liep toen met resolute pas de woonkamer binnen.

‘Het is zo’n vreselijk gemis,’ snotterde Gerda. Ze zat in de grote sofa met bloemmotief en leek nog magerder dan anders. ‘We hadden misschien niet het ideale huwelijk. Maar het was toch mijn man. Mijn lieve Peter.’ Er volgde een theatrale snik gevolgd door onsmakelijk getoeter in het papieren zakdoekje dat ze in haar uitgemergelde vingers eerst tot een balletje had gefrommeld en daarna weer uitvouwde om haar neus erin te kunnen steken. Ellen sloeg haar ogen op naar het plafond. Ondanks dat Marijke haar gebaar niet opmerkte, luchtte het toch op.

‘Ga zitten, Ellen. Je bent toch geen lantaarnpaal?’ De vinnige blik van Marijke joeg haar het schaamrood op de kaken maar zodra het pluche van de fauteuil haar billen raakte kreeg ze de neiging weer op te staan. Ze was geen klein kind meer. Ze was bijna achtenzestig, verdorie! En wie was Marijke nou helemaal om haar zo te commanderen?

‘Ellen? Ellen!’ Nog in gedachten keek ze op en zag Marijke nu staan. ‘Ik ga theezetten, Gerda is er niet toe in staat vrees ik. Kletsen jullie maar even gezellig bij.’ Ze beende kordaat naar de keuken. Ellen begreep het niet. Marijke was meestal niet zo zorgzaam en zijzelf was hier meer thuis dan Marijke. Marijke was normaal gesproken degene die het woord voerde. Het was altijd Ellen die inschonk en rondging met de koekjes. Marijke wist waarschijnlijk niet eens waar ze het theeservies kon vinden. Maar aan het gestommel in de keuken en het ruisen van de kraan hoorde Ellen dat Marijke zich prima redde. Ze verplaatste haar aandacht nu naar Gerda die schuin rechts van haar zat. Normaal gesproken wist ze al niet goed wat ze moest zeggen tegen deze, sinds die ene kerstavond, gezworen rivale. En gezien de omstandigheden was het helemaal moeilijk om een openingszin te bedenken die zowel neutraal als meelevend zou zijn. Daarom zweeg ze maar. Gerda, nog steeds snotterend in haar zakdoekje, leek haar aanwezigheid niet eens op te merken.

‘Zo, hoe gaat het hier?’ zei Marijke opgewekt met een vol dienblad in haar handen. Ze zette het blad op de salontafel en draaide het een slag. Behoedzaam pakte ze de al gevulde theekopjes eraf en plaatste ze zorgvuldig aan de drie zijden van de tafel waar elk van hen zat. Ze ging rond met een schaalje met koekjes maar zowel Gerda als Ellen bedankten. Marijke stak er een in haar mond en nam er nog een in haar hand voordat ze neerstreek op de fauteuil tegenover Ellen.

‘Nou, gezellig zo.’ De opmerking was zo misplaatst en niet tekenend voor haar vriendin dat Ellen even staarde naar Marijke. Maar die had alleen maar oog voor Gerda en het theekopje dat nog op de rand van de salontafel stond. Marijke boog voorover en reikte het Gerda aan.

‘Hier meid, dit zal je goed doen.’ De beverige handen van Gerda deden het kopje rammelen op het schoteltje. Een tevreden glimlach nestelde zich op Marijkes lippen toen Gerda voorzichtig een slokje nam. Bij het doorslikken trok ze een vies gezicht.

‘Welke thee heb je gebruikt?’ vroeg ze aan Marijke voordat ze nog een slokje nam, alsof ze zeker wilde zijn dat ze zich niet vergist had in haar smaakoordeel.

‘Gewoon, de zakjes die in de kast stonden. Heb ik hem te sterk gemaakt voor je?’ antwoordde Marijke op luchtige toon. Aan de manier waarop ze haar kin iets introk zag Ellen dat ze zich inhield.

‘Mijn thee smaakt prima hoor. Ik proef niets bijzonders,’ probeerde ze te de-escaleren. Het kwam haar op een woedende blik van Marijke te staan. Verward sloeg ze haar ogen neer en concentreerde zich op het voorzichtig blazen over de rand van haar kopje. Ze had pas door dat er iets mis was met Gerda toen de kop en schotel op de grond kletterden en Gerda zelf van de bank afgleed. Haar bovenlijf knalde hard op de metalen rand van de salontafel waarna ze ook daarvanaf rolde en gestrekt op het vloerkleed eindigde.

‘O mijn god, Gerda!’ In radeloosheid keek Ellen naar haar vriendin tegenover haar. Die nam nog een slokje thee en glimlachte meewarig neer op Gerda.

‘Die laatstewilpil werkt echt razendsnel. We wachten nog een paar minuten, en dan bellen we 112. En denk erom, ik doe het woord. Jij houdt je mond.’ Ze keek Ellen met opgetrokken wenkbrauwen aan: ‘Het leek inderdaad pijnloos, vond je ook niet?’

De dochters van Gerda hadden Ellen gevraagd om mee te helpen met het leegruimen van het huis. Dat was geen gekke vraag geweest, aangezien ze hun enige tante was, ook al wisten ze dat de verhouding tussen de twee zussen moeizaam was geweest. Ze had het verzoek afgehouden totdat ze het met Marijke had kunnen bespreken. De uitbarsting was zelfs voor Marijkes doen heftig geweest: 'Natuurlijk moet je gaan! Als je niet gaat lijkt dat verdacht. Dan gaan ze vragen waarom niet. En wat zeg jij dan? "Ik kan niet want ik ben degene die haar heeft vermoord"? God, wat ben je toch ook onnozel. En denk erom dat je niet gaat flippen als je daar bent. Je houdt je zenuwen voor die ene keer in je leven maar eens in bedwang!'

Toen Ellen bij het huis aankwam, stond de voordeur half open. Ze stapte schuchter de stille hal in waar in een hoek al een stapel verhuisdozen stond met ertegenaan een aantal schilderijen in bubbeltjesfolie. Haar handen trilden toen ze net als vorige keer haar jas op een knaapje hing. Van schrik liet ze het ding uit haar handen vallen toen een stem achter haar klonk.

'Dag tante Ellen. O jee, wacht, ik help u even.' Rosalie snelde op haar toe om de gevallen jas op te pakken. Toen ze overeind kwam en in het gezicht van Ellen keek, vroeg ze bezorgd: 'Gaat het wel? U ziet lijkwit.'

Ellens ogen schoten richting de deur van de woonkamer en daarna terug naar Rosalie. Ze forceerde een glimlach en probeerde vriendelijk maar verdrietig te kijken. 'Het gaat wel hoor, kindje. Dankjewel.'

Rosalie legde een hand op haar arm: 'Misschien is het het beste als u op de bovenverdieping begint. Dan hoeft u niet...' Ze wierp een blik achter zich om haar zin zonder woorden af te maken.

Ellen knikte: 'Dat lijkt me een goed idee.'

Terwijl ze de trap opliep liet ze haar hand over de brede mahoniehouten leuning glijden. Ze herinnerde zich de vorige keer dat ze dat gedaan had, zoveel jaar geleden. Ze wist zeker dat Gerda het expres had gedaan; de triomfantelijke rondleiding door de riante villa, ingericht met meubels volgens de laatste mode, laten eindigen in de slaapkamer van het pasgetrouwde stel. In tegenstelling tot alle andere kamers, waar ze met een stem die bijna oversloeg van extase de onbenulligste details had benoemd alsof het om een rondleiding door de privévertrekken van Paleis het Loo ging, had ze bij het openen van deze deur niets gezegd. Alleen zacht gegiecheld en Ellen aangekeken zoals ze als kind deed wanneer ze een geheim had dat Ellen niet mocht weten. Net als toen sprongen de tranen Ellen weer in de ogen. Aan het voeteneinde van het tweepersoonsbed, dat er na al die jaren nu beduidend minder modern en grandioos uitzag dan ze zich herinnerde, vroeg ze zich voor de zoveelste keer af hoe haar leven had kunnen zijn als haar zus niet haar verloofde had ingepikt. Ze liet zich vermoeid zakken op het bed. Haar blik viel op de kaptafel met de spiegel erboven. Ze zag zichzelf zitten, bleek, betraand, oud.

De smalle laatjes van de kaptafel zaten vol met krulspelden, pantykousjes, doosjes met ringen, oorbellen. Eén laatje klemde een beetje. Ze gaf er een ferme ruk aan en het ding schoot uit de geleiders en kletterde op de grond. De lipsticks en doosjes rouge rolden weg over het sletse hoogpolige tapijt. Geschrokken pakte ze de la op, die op zijn kop lag, nieuwsgierig wat er nou klem had gezeten. Achter in de la zat een stapeltje brieven gepropt, bij elkaar gehouden door een lintje. Ze moest een beetje wrikken om het los te krijgen uit de

omknelling van de houten plankjes. De enveloppen waren licht vergeeld, het papier broos, de bovenkant van elke envelop licht gehavend door het schuren tegen de bovenliggende la elke keer als Gerda het laatje had geopend en weer gesloten. Zonder zich te bedenken trok ze de strik los en nam de brief uit de voorste envelop.

Lieve Peter,

Ik maak mezelf misschien onsterfelijk belachelijk met dit briefje. Dat is dan maar zo. Een collegaatje van mij (Marijke heet ze) heeft me ervan weten te overtuigen je toch te schrijven. 'Ik vind het niet kunnen', zei ze toen ik haar vertelde dat je geen oog voor mij hebt, althans het zo doet schijnen, terwijl wij zo perfect voor elkaar zijn. Ze heeft me opgedragen je te schrijven. En ik weet dat ze me niet met rust laat totdat ik dat heb gedaan (Marijke kan nogal dwingend zijn, maar ze meent het goed). Eerlijk gezegd gaf ze me net het laatste zetje dat ik nodig had om te bekennen: ik hou enorm van jou, al vanaf het allereerste moment dat je met mijn zus bij ons thuis kwam. Ik weet zeker dat ik jou veel gelukkiger kan maken dan zij kan. Mijn zus is een bange kwezel, ze zal je je hele leven een blok aan het been zijn. Kies voor mij. Ik zal je beminnen met heel mijn hart en al mijn zinnen.

Je allerliefste Gerda

Het briefje tuimelde uit Ellens vingers en viel aan haar voeten zonder dat ze het doorhad. Weer staarde ze in de spiegel maar nu zonder iets te zien. Ze was te veel naar binnen gekeerd, te geconcentreerd aan het graven in haar geheugen om nog iets buiten haarzelf te kunnen waarnemen. Gerda had bij een uitgeverij gewerkt in Arnhem, als secretaresse. Waar had Marijke ook alweer gewerkt voor haar huwelijk?

Ellen schrok van het geluid van de voordeurbel die door het appartement klonk. Sinds de fatale scène bij Gerda thuis had ze dat voortdurend, omdat ze nog steeds dacht dat de politie op een dag voor de deur zou staan om vragen te stellen. Keer op keer bleek dat niet het geval te zijn en het voorval was al maanden geleden. En toch stopte haar hart heel even elke keer dat bezoek zich aankondigde. Ze had nu niet hoeven schrikken want ze wist wie er voor de deur stond, ze had Marijke nota bene zelf uitgenodigd.

Toen ze de deur opende stond haar vriendin daar zoals ze zich haar herinnerde, onverschrokken, onbewogen en een heel klein beetje angstaanjagend. Toch voelde ze een golf van warme genegenheid door zich heen gaan en ze moest zich inhouden om haar niet te omhelzen. Ze wist dat Marijke daar absoluut niet van hield.

'Marijke, meid, wat fijn je weer te zien! Het is veel te lang geleden. Ik ben zo blij dat je langs wilde komen.'

'Waarom zou ik niet langs willen komen?' vroeg Marijke nuffig en stapte naar binnen. 'O, heb je een nieuwe spiegel?' Ze bleef net lang genoeg stil om Ellen zich af te laten vragen of ze een verkeerde keus had gemaakt. 'Apart.' Daarmee was het oordeel geveld. Zonder Ellen verder een blik waardig te gunnen liep Marijke de woonkamer in en nestelde zich op het haar vertrouwde plekje bij het raam.

‘Je bent weer langs de bakker geweest, zie ik,’ zei ze nonchalant terwijl ze een bonbon van het schaalpje nam en in haar mond stopte. Ellen voelde haar hart in haar keel kloppen. Ze probeerde haar stem normaal te laten klinken.

‘Dat klopt. Wil je er een lekker kopje thee bij?’

‘Ja, graag. Maar niet die stinkende rooibos hoor. Je weet hoe vies ik dat vind. Echte thee graag, Earl Grey als je dat hebt.’ Zonder te antwoorden liep Ellen de keuken in. Niet veel later plaatste ze het dienblad met de twee kopjes op het kleine ronde tafeltje bij het raam.

‘Heb je geen pot gezet?’ vroeg Marijke verbaasd.

‘Nee, dit is een nieuwe blend, Lady Gray. Ken je het? Het meisje bij Master's raadde het me aan. Ik wist niet zeker of je het lekker zou vinden. Dus ik dacht, ik zet alleen een kopje. Als het je dan niet bevalt, kan ik de gewone zetten.’ Marijke trok haar wenkbrauwen even op bij deze verandering maar protesteerde niet. Ze liet drie suikerklontjes in de donkere vloeistof vallen en begon te roeren. Ellen nam haar kopje op en blies over de rand terwijl ze uit het raam staarde. Niet veel later klonk het gerinkel van de vallende kop en schotel. Daar schrok Ellen deze keer niet van.

Geïnspireerd op:

23 okt 2021, AD

[Psycholoog die vast zat voor zelfdodingshulp: ‘Ik heb laatstewilmiddel aan meer dan 100 mensen verstrekt’](#)

Psycholoog Wim van Dijk geeft toe dat hij ‘meer dan 100 mensen’ heeft geholpen aan een middel om zelf een einde aan hun leven te maken. De 78-jarige man uit Den Bosch werd dinsdag opgepakt in een groot onderzoek naar hulp bij zelfdoding. Hij is weer vrij, maar blijft verdachte.

„Aan mensen die de regie over het eigen levenseinde willen behouden, heb ik op een zorgvuldige wijze het middel verstrekt om op het door hen gekozen tijdstip in de toekomst het leven te beëindigen”, stelt Van Dijk in een eigen verklaring, die volgt op een uitgebreid interview in *de Volkskrant* van deze zaterdag. “Ik ben een verstrekker. Ik heb aan meer dan 100 mensen Middel X verstrekt”, zegt hij onomwonden in het dagblad.